

NPM

**Obvodné oddelenie Policajného
zboru v Poprade**

**Správa z monitoringu národného
preventívneho mechanizmu**

Adresa zariadenia: Alžbetina 714/5, 058 01 Poprad

Dátum vykonania návštevy: 25. marec 2024

Dátum vydania správy: 27. jún 2024

**JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M. (Tübingen)
Verejný ochranca práv**

01	Úvod	3
01.1.	Systematické návštevy a ich účel	3
01.2.	Priebeh návštevy	4
01.3.	Právna úprava	4
02	Zistenia	5
03	Prehľad odporúčaní	9

01 ÚVOD

01.1. SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“)¹. Na základe tohto mandátu vykonáva monitorovací tím NPM systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode. **Monitoring vykonávaný ako súčasť NPM má preventívny charakter, jeho účelom je pôsobiť do budúcnosti a zvyšovať štandard podmienok, v ktorých sú držané osoby obmedzené na slobode.**

Systematické návštevy podľa OPCAT sa vykonávajú zásadne neohlásene. Podľa platnej právnej úpravy sa pôsobnosť verejného ochranca práv pri výkone úloh NPM vzťahuje taktiež na celý policajného zaistenia a určené priestory.²

Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, príslušníkmi Policajného zboru alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Počas monitoringu policajných cieľ sa členovia monitorovacieho tímu NPM zameriavajú najmä na zaobchádzanie s osobami obmedzenými na slobode, vrátane používania donucovacích prostriedkov, materiálne podmienky a spôsob realizácie práv a povinností osôb obmedzených na slobode. Monitoring policajných cieľ tiež zahŕňa prehliadku priestorov, pozorovanie, vyhotovovanie fotodokumentácie a nahliadanie do spisov.

Po skončení návštevy, doplnení potrebných podkladov a v prípade potreby na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, vydáva verejný ochranca práv závery, správy a odporúčania, vrátane osobitnej správy o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia.³

Finálnu verziu správy z vykonanej návštevy zašle kontrolovanému subjektu s lehotou na jeho vyjadrenie, pričom očakáva, že zariadenie sa k správe vyjadrí a uvedie, či navrhované opatrenia akceptuje a zrealizuje, resp. navrhne alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak bude odpoveď zariadenia považovať za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť, resp. v zariadení vykonať kontrolnú návštevu.

¹ § 3 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

² § 3 ods. 3 písm. c) zákona o verejnom ochrancovi práv.

³ § 22a ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv.

Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko zariadenia k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

01.2. PRIEBEH NÁVŠTEVY

Neohlásená návšteva Obvodného oddelenia Policajného zboru Poprad (ďalej aj „OO PZ Poprad“ alebo „oddelenie“) sa uskutočnila dňa 25. marca 2024. Návštevy zariadenia sa osobne zúčastnil verejný ochranca práv a právnik Mgr. Tomáš Čitbaj.

Po rozhovore s riaditeľom oddelenia sa monitorovací tím NPM zamerlal na kontrolu materiálnych podmienok a vyžiadal náhodne vybrané spisové dokumentácie osôb umiestnených v určenom priestore a celách policajného zaistenia (ďalej aj ako „cely“ alebo „CPZ“). Následne boli realizované rozhovory so zaistenými osobami, ktoré sa nachádzali v CPZ.

01.3. PRÁVNA ÚPRAVA

Základná právna úprava práv a povinností osôb umiestnených v celách policajného zaistenia a materiálno-technických štandardov je obsiahnutá v zákone o Policajnom zbore.⁴ Na podzákonnej úrovni je to nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 92/2015 o celách policajného zaistenia v znení neskorších predpisov. Určené priestory upravuje rovnako zákon o policajnom zbore, avšak materiálne podmienky týchto priestorov upravené nie sú na zákonnej ani podzákonnej úrovni. Na zabezpečenie jednotného postupu príslušníkov Policajného zboru pri aplikácii ustanovenia zákona o policajnom zbore týkajúceho sa určených priestorov vydal prezident Policajného zboru príkaz zo dňa 9.3.2023.

Pri posudzovaní podmienok v policajných celách a zaobchádzania s osobami NPM zohľadňuje aj medzinárodné štandardy a odporúčania., Ide najmä o všeobecné štandardy a správy z návštev Slovenskej republiky Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „Výbor CPT“) a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

⁴ zákon č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov

MATERIÁLNE PODMIENKY

CPZ č. 1

CPZ č. 2

OO PZ Poprad disponuje jedným určeným priestorom a tromi celami policajného zaistenia. Počas návštevy monitorovací tím NPM navštívil aj miestnosť určenú na výsluchy, v ktorej bola vymenená podlaha, miestnosť pôsobila príjemne a čisto, nenachádzajú sa v nej žiadne predmety na pripútavanie.

V určenom priestore sa okrem lavičiek nič nenachádza. Vetranie je zabezpečené pomocou vzduchotechniky za mrežou, okno otvárajú v prípade potreby príslušníci. Jedna zo stien je značne znečistená. Prístup na toaletu je zabezpečený údajne na požiadanie, ale **v priestore absentuje systém na privolanie príslušníkov**. Priestor je monitorovaný kamerovým systémom. Podľa odporúčaní Výboru CPT je potrebné prijať primerané kroky na zabezpečenie možnosti rýchleho kontaktu osôb v policajnom zaistení s dozorným personálom. V opačnom prípade existuje značné riziko, že sa načas nezareaguje na rôzne incidenty.⁵

Čo sa týka cieľ policajného zaistenia, všetky tri cely sú rozmerovo vyhovujúce a poskytujú dostatočný denný prísun svetla. Vetranie je zabezpečené vzduchotechnikou za mrežou a okno je možné otvoriť len na požiadanie, umiestnené osoby nemajú priamy prístup k oknu.

V čase našej návštevy bola teplota vo všetkých celách primeraná. V CPZ č. 3, v ktorej sa v čase návštevy NPM nachádzali dve osoby bol **vzduch ťažký, vydýchaný a nepríjemne v nej zapáchalo**. Prúdenie vzduchu cez vzduchotechniku v CPZ č. 3 bolo veľmi slabé a nedostatočné na účinné vetranie, na požiadanie monitorovacieho tímu NPM príslušníci otvorili okno.

Za alarmujúci považujeme materiálny stav a znečistenie cieľ policajného zaistenia. Na špinu sa sťažovali aj zaistené osoby, ktoré svoj pobyt v súvislosti s tým hodnotili ako nedôstojný. Najmä CPZ č. 1 je nadmieru znečistená a nachádzajú sa v nej plesne a podlahy vo všetkých celách by bolo tiež potrebné vymeniť. Stav, v ktorom sa cely nachádzajú považujeme za **nepríjemný** a v kumulácii s inými okolnosťami, ktoré popisujeme nižšie v správe, by mohol predstavovať porušenie zákazu neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania.

Pri monitorovaní cieľ sme zároveň zistili, že **sanitárne zariadenie (toaleta) v CPZ č. 1 nie je vizuálne oddelené od zvyšku cely**, pričom do tejto cely sa umiestňujú dve osoby. V CPZ č. 3 toaleta síce je oddelená od zvyšku cely murovanou stenou, avšak nie v dostatočnej miere. Aktuálna výška steny totiž nezabezpečuje úplné zakrytie osoby používajúcej toaletu, čím môže dochádzať k narušeniu súkromia a dôstojnosti umiestnených osôb. Výbor CPT odporúča, aby bolo **v celách pre dve osoby sanitárne zariadenie oddelené od zvyšku cely, v ideálnom prípade až po strop**.⁶

⁵ Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT). Aktualizácia štandardov CPT ohľadom policajného zaistenia. Výňatok z dvanásťtej všeobecnej správy (2002). Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806cd1e8>.

⁶ Zpráva pro vládu České republiky o návštěvě České republiky, kterou vykonal Evropský výbor

Na celách ani v určenom priestore sa tiež nenachádzajú hodiny a osobné hodinky zaisteným osobám odoberajú. Informovanie zaistených osôb o čase prostredníctvom príslušníkov je podľa nášho názoru zbytočne zaťažujúce tak pre zaistené osoby, ako aj službukonajúcich policajtov. Inštalovanie nástenných hodín priamo v celách/určenom priestore, prípadne v priestore za mrežami tak, aby na nich osoby obmedzené na slobode mohli vidieť, považujeme za jednoduché a praktické riešenie.

Jedna zo zaistených osôb sa tiež sťažovala na **nepretržité umelé osvetlenie aj počas noci**. Na nestlmené umelé osvetlenie vnútri ciel počas noci poukazoval aj Výbor CPT počas návštevy Slovenskej republiky v roku 2018 a odporúčal urobiť kroky na odstránenie tohto nedostatku.⁷

ABSENCIA VYCHÁDZOK

Monitorovací tím NPM zistil, že vychádzky sa na OO PZ Poprad **nerealizujú vôbec**, nakoľko oddelenie nedisponuje vhodným priestorom. Jedna zo zaistených osôb s ktorými sa monitorovací tím NPM mal možnosť rozprávať sa na nemožnosť vychádzok sťažovala, bol u nej evidentný nikotínový abstinenčný príznak.

CPZ č. 3

Vzmysle štandardov CPT by sa však osobám, ktoré sú držané v policajnom zaistení 24 alebo viac hodín, mala podľa možnosti ponúknuť každodenná vychádzka na čerstvom vzduchu.⁸ Okrem toho, Výbor CPT vnadvážnosti na návštevu SR v roku 2018 konštatoval, že ani jedno z navštívených policajných oddelení nemalo vhodný otvorený priestor pre zadržiavané osoby. Výbor CPT preto odporučil slovenským orgánom, aby urobili kroky na zabezpečenie toho, že pokiaľ to je možné, všetkým osobám držaným v policajnom zaistení 24 alebo viac hodín by sa každý deň mala aspoň na jednu hodinu umožniť vychádzka v otvorenom priestore primeranej veľkosti a s potrebným vybavením (napr. prístreškom pre prípad nepriaznivého počasia a možnosťou relaxácie).⁹

priestor na vychádzky v exteriéri (KR PZ v Košiciach)

V prípade, že technické možnosti zariadenia neumožňujú vyčleniť na vychádzky adekvátny otvorený priestor, je potrebné zabezpečiť vychádzky v exteriéri inak, napr. formou vybudovania provizórneho prístrešku. Obdobným spôsobom situáciu vyriešili aj na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Košiciach (viď obrázok). Ako druhý príklad si dovoľujeme uviesť oddelenie v Banskej Bystrici, kde vychádzky realizujú na verejnom priestranstve v blízkosti policajného oddelenia, kde zaistenú osobu strážia príslušníci.

ODOBERANIE POUČENÍ A DOKUMENTOV

Ďalším zo zistení monitorovacieho tímu bolo, že **poučenie**, ktoré zaistené osoby podpisujú, **im neostáva**. Dostanú ho naspäť až pri

pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) ve dnech 2. až 11. října 2018.

⁷ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018, CPT/Inf (2019) 20, s. 4, 19. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt/slovak-republic>.

prepustení. Poučenie snázvom „Režimové opatrenia v cele“, ktoré obsahuje informácie o režime v cele a o právach a povinnostiach osoby umiestnenej v cele je umiestnené v mäkkom obale priamo v cele.

V súvislosti s informovaním o právach zadržaných osôb Výbor CPT vyzval v roku 2018 slovenské orgány, aby zabezpečili, že všetky osoby, ktorých osobná sloboda bola z akéhokoľvek dôvodu obmedzená políciou, budú v plnej miere informované o všetkých ich právach už od momentu obmedzenia osobnej slobody. Malo by sa to zabezpečiť prostredníctvom poskytnutia jasnej ústnej informácie pri zadržiavaní, doplnenej pri najbližšej možnej príležitosti (t. j. hneď po predvedení na policajné oddelenie) o písomné ponaučenie, v ktorom by mali byť priamo uvedené všetky práva zadržanej osoby, a ktoré si táto môže ponechať.⁸

Zdôrazňujeme, že každá zaistená osoba by mala byť náležite informovaná o dôvodoch obmedzenia slobody a o všetkých právach z toho vyplývajúcich, ústne aj písomne. **Odoberanie poučení a dokumentov súvisiacich so zaistením osobám v čase ich umiestnenia v cele policajného zaistenia či určenom priestore považujeme za neadekvátne.** O to viac, že práve v dobe ich umiestnenia v cele sa osoby obmedzené na slobode môžu v klude oboznámiť so svojimi právami a dôvodmi ich zaistenia bez toho, aby boli vystavené časovej tiesni. **Argument zabezpečenia bezpečnosti, resp. možné riziko ublíženia na zdraví papierom nemôžeme akceptovať** aj vzhľadom na skutočnosť, že priestory sú celý čas monitorované kamerovým systémom.

NEPRIMERANE DLHÉ UMIESTNENIE OSÔB V URČENOM PRIESTORE

Výbor CPT opakovane odporúča, aby sa vyhradené priestory vzhľadom na ich malé rozmery a nedostatočnú vybavenosť **nikdy nepoužívali na zadržiavanie osôb v trvaní viac ako niekoľko hodín a nikdy nie cez noc.**⁹ Podľa zákona o policajnom zbore môže byť osoba umiestnená v určenom priestore len na nevyhnutne potrebný čas.¹⁰

Pokiaľ existujú dôvody na obmedzenie osobnej slobody podľa zákona o Policajnom zbore¹¹ v dlhšom časovom úseku, je nevyhnutné umiestniť osobu obmedzenú na osobnej slobode do cely policajného zaistenia. Určený priestor – na rozdiel od cely policajného zaistenia – nemusí spĺňať a spravidla ani nespĺňa podmienky materiálneho vybavenia pre dlhodobější pobyt osoby. Má preto slúžiť len na krátkodobé umiestnenie osôb medzi vykonávaním jednotlivých procesných úkonov trestného konania, či iných úkonov súvisiacich s dôvodmi obmedzenia osobnej slobody.

⁸ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018. Str. 20. Dostupné na: <https://rm.coe.int/168094fd72>

⁹ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018, CPT/Inf (2019) 20, s. 4, 19. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt/slovak-republic>.

¹⁰ § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore.

¹¹ § 42 zákona o Policajnom zbore.

Už počas prehliadania spisovej dokumentácie počas návštevy monitorovací tím identifikoval umiestňovanie osôb v trvaní celej noci. Riaditeľ uviedol, že je to v prípade, ak je osoba opitá a potrebuje v noci vytriezvieť, aby s ňou mohli ráno vykonávať procesné úkony. Na to však určené priestory nie sú materiálne vybavené a nie je to ani ich účel.

Na otázku prečo v takýchto prípadoch osobu neumiestnia do cely policajného zaistenia riaditeľ uviedol, že osoba podozrivá zo spáchania „len“ priestupku a nie trestného činu do cely policajného zaistenia nemôže byť umiestnená. Právny základ pre takýto postup však v zákone o Policajnom zbore absentuje, keďže tento ustanovuje, že do cely policajného zaistenia je možné umiestniť osobu zadržanú, zatknutú alebo zaistenú podľa § 19¹² a že namiesto do cely je policajt oprávnený umiestniť osobu do určeného priestoru v takom prípade, ak je takýto priestor na útvare Policajného zboru vytvorený a nie je účelné túto osobu umiestniť do cely.

Preskúmaním vybraných spisových dokumentácií osôb umiestnených v určených priestoroch monitorovací tím NPM zistil, že niektoré osoby sa v nich nachádzali rádovo v hodinách a aj počas noci, bez akýchkoľvek úkonov. Takýto stav považujeme za neakceptovateľný.

Obzvlášť nás znepokojuje zistenie, že osoba¹³ umiestnená do určeného priestoru dňa 1.1.2024 o 22:15 h. bola prepustená z určeného priestoru až o 14:05 h., pričom z úradného záznamu vyplýva, že prvý a jediný úkon bol realizovaný v čase o 13:25 h. nasledujúceho dňa. To znamená, že v určenom priestore na lavičke sa nachádzala súvisle počas celej noci, celkovo do prvého úkonu vyše 15 hodín.

Rovnako boli identifikované aj ďalšie osoby obmedzené na slobode¹⁴, ktoré sa v určenom priestore nachádzali aj počas noci. Napríklad v čase od 00:40 h. do prvého úkonu 8:20 h. (spolu takmer 8 hodín)¹⁵, v čase od 21:05 h. do 5:20 h. (spolu vyše 8 hodín)¹⁶, pričom u tejto osoby sme v spisovej dokumentácii nenašli ani záznam o ponúknutí stravy po 6 hodinách¹⁷ od obmedzenia osobnej slobody. Rovnako aj v prípade osoby, ktorá sa v určenom priestore nachádzala bez úkonu súvisle v čase od 9:20 h. až do 23:00 h. (spolu viac ako 14 hodín) je záznam o poskytnutí stravy až o 18:00 h., čiže po takmer 9 hodinách.¹⁸

Celkový čas, počas ktorého boli tieto osoby umiestnené v určenom priestore rozhodne nemôžeme považovať za nevyhnutne potrebný. Takýmto postupom dochádza k nerešpektovaniu medzinárodných štandardov a súčasne k neakceptovateľnému výkladu § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore.¹⁹

¹² § 42 ods. 1 a 2 zákona o Policajnom zbore.

¹³ pán [redacted] umiestnený do určeného priestoru dňa 1.1.2024.

¹⁴ pán [redacted] umiestnený do určeného priestoru dňa 30.7.2023.

¹⁵ pán [redacted] umiestnený do určeného priestoru dňa 10.2.2024.

¹⁶ pán [redacted] umiestnený do určeného priestoru dňa 22.3.2024.

¹⁷ § 81a ods. 1 zákona č. 171/1993 Zb. o Policajnom zbore.

¹⁸ pán [redacted] umiestnený do určeného priestoru dňa 23.2.2024.

¹⁹ „Osoba môže byť v určenom priestore umiestnená len na nevyhnutne potrebný čas. O umiestnení osoby do určeného priestoru spíše policajt úradný záznam, v ktorom uvedie dôvod a presný čas umiestnenia“

03 PREHĽAD ODPORÚČANÍ

Obvodné oddelenie Policajného zboru Poprad

do 3 mesiacov	• Zabezpečiť v určenom priestore systém na privolanie príslušníkov. • Inštalovať nástenné hodiny do cieľ policajného zaistenia a určeného priestoru.
do 6 mesiacov	• V celách pre dve osoby vybudovať, resp. zvýšiť murovanú stenu oddeľujúcu priestor sanitárneho zariadenia (WC) od zvyšku cely a to tak, aby bolo zabezpečené úplné súkromie osoby, ktorá sa nachádza v tomto priestore. • Odstrániť zo všetkých cieľ plesne, priestory riadne vyčistiť a opraviť poškodené steny, vymaľovať najmä CPZ č. 1 a určený priestor. • Zabezpečiť výmenu podláh v celách policajného zaistenia.
priebežne	• Zabezpečiť vychádzky votvorenom priestore na čerstvom vzduchu osobám, ktoré sú zadržané viac ako 24 hod. Ak nie je možné vyčleniť žiadny vhodný priestor v exteriéri, umožniť zadržaným osobám prístup k čerstvému vzduchu iným spôsobom (viď kapitola „Zistenia“). • Upustiť od nepretržitého nočného osvetlenia v celách. • Umiestňovať osoby obmedzené na slobode primárne do cieľ policajného zaistenia, osobitne v prípadoch, ak má obmedzenie osobnej slobody trvať viac hodín alebo počas noci. • Ponechávať písomné poučenia a dokumenty súvisiace so zadrжанím osobám obmedzeným na slobode v čase ich umiestnenia v cele policajného zaistenia/určenom priestore. • Pravidelne udržiavať cely čisté. • Zabezpečiť pravidelné vetranie cieľ príslušníkmi, ideálne umožniť zaisteným osobám prístup k oknu. • Zabezpečiť, aby bola osobám obmedzeným na slobode dlhšie ako šesť hodín pravidelne ponúkaná strava.

